

19.81x26.33	1/2	18	עמוד	MB	יקי נתון	08/07/2022	82456771-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790							

קללת הרצל

גורל ילדיו של הרצל מסבך את הילת המלכות שעטה הרצל סביבו

מאת שלום גולדמן

ב-1896. אלכס ביין, אחד הביוגרפים הראשונים של הרצל מביא גרסה אגדתית ומפותלת עוד יותר של הסיפור. בגלגול של ביין לסיפור אבותיו של הרצל היו שני אחים ספרדים שאולצו בידי האינקוויזיציה להתנצר ולהצטרף למסדר נזירים. הודות ליכולותיהם הארגוניות והאינטלקטואליות עלו עד מהרה לדרגת מנהיגות במסדר שאליו השתייכו, זאת למרות שהמשיכו בסתר, ככל שאיפשרו הנסיבות, לשמור על מצוות היהדות. כעבור כמה שנים שלח אותם ראש המסדר אל מעבר לים בשליחות סודית עבור הכנסייה. הם ניצלו את ההזדמנות וברחו לקונסטנטינופול, שם הסירו מעל עצמם את עול האמונה שנכפתה עליהם.

דימויו העצמי של הרצל והתדמית שהוא קידם נרקמה כסיפור של גיבור קלאסי. מוצאו משושלת מלכות ואגדה, כך טען. שימו לב לרשומת היומן המצוטטת לעתים קרובות מ-1897, בה הוא נוקט טון מלכותי: "אילו הייתי אמור לסכם את קונגרס באזל בכמה מלים - דבר שלא אבטא בפומבי - הייתי אומר: בבאזל יסדתי את מדינת היהודים. לו הייתי משמיע דברים אלה בקול רם היום התגובה היתה צחוק כללי. אולי בעוד חמש שנים, על כל פנים תוך חמישים שנה, הכל יכירו בכך. האמת היא שמדינה מתקיימת בזכות רצונו של העם במדינה."

בעוד שמורשתו של הרצל היתה בעלת משמעות אדירה, מורשתו האישית, ובמיוחד גורלותיהם של שלושת ילדיו, היתה בסופו של דבר טרגית. הקשיים של יחסי יהודים נוצרים, נושא מרכזי בתפיסתו של הרצל את עצמו, התערבה באופן מטריד ביותר בחייהם של ילדיו. כך העירה ההיסטוריונית אילזה שטרנברגר, "ילדו הפוליטי של הרצל, התנועה הציונית, הצליחה לצלוח קשיים שלא יתוארו ולהפוך למולדתם של היהודים, דבר

באדיבות מוזיאון הרצל ירושלים
באמצעות אתר פיקוויקי

סיפור מוצא משפחתו של תיאודור הרצל אפוף מסתורין. לביוגרפים הראשונים סיפר כי סבא רבא שלו מצד אביו, לייבל הרצל, היה יהודי ספרדי שאנוס היה להתנצר. על מנת לחמוק מאימת דינה של האינקוויזיציה, ברח לקונסטנטינופול כ'מראנו', ושם שב וקיבל על עצמו את היהדות בגלוי. יאקוב דה האאס סיפר כי את הגרסה הזו סיפר לו הרצל באחת מפגישותיהם הראשונות בלונדון

19.3x26.25	2/2	עמוד 19	MB יקי נתון	08/07/2022	82456772-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

טרודה, הצעירה בבנות המשפחה, שנרצחה בידי הנאצים נעלם, כמובן, עם אפרם של מאות אלפים של נרצחים בתקופת מלחמת העולם השנייה והשוואה. שרידיהם של פאולינה והנס, שני ילדיו הנותרים של תיאודור הרצל הושארו בקבריהם בבורדו שבצרפת.

בשנת 2004 צויין יובל המאה למותו של הרצל ובהנחיית הממשלה הועבר חוק המציין את יום הזכרון למורשת הרצל. תשומת הלב המחודשת למורשת הרצל הפנתה שוב את העניין אל גורל שני ילדיו שהיו קבורים בצרפת. חברי כנסת חילוניים שהופנתה תשומת לבם לסעיף בצוואתו של הרצל, בה ביקש שילדיו ייקברו לצידו, הציעו העלאת שרידיהם של פאולינה והנס. היתה התנגדות מצד מפלגות דתיות בשל התנצרותו של הנס והתמכרותה לסמים של פאולינה.

לאחר דיונים ממושכים הובאו שרידיהם של פאולינה והנס לקבורה בהר הרצל ב-2007. בפסיקה מיוחדת קבע הרב הספרדי הראשי, הרב שלמה עמאר, כי התנצרותו של הנס נבעה ממחלת נפש ולא תוצאה של החלטה רציונלית. על כן אפשר להביאו לקבורה בבית קברות יהודי. סיפורו של תיאודור הרצל על אבותיו, שהדגיש את הטבלתם בכפייה וחזרתם ליהדות, ספג מכה בעקבות סיפוריהם של ילדיו, ובמיוחד זה של בנו, הנס. כפי שעולה מסיפור חייו של הנס, גורלם של ילדי הרצל נגזר לא להיות יהודים ולא להיות נוצרים. המדינה שחזה הרצל הוקמה 44 שנים לאחר מותו. המשפחה שקמה בעקבות נישואיהם של תיאודור הרצל וג'ולי נשאור חדלה מלהתקיים בעקבות התאבדותו של נכדם היחיד, סטיפן תיאודור נורמן, בנה של טרודה. הוא התאבד בוויינגטון ב-1946 זמן מועט אחרי שנודע לו כי מרבית משפחתו נספתה.

ב-2007 איפשרה החלטת ממשלת ישראל להעביר את שרידיו של סטיפן תיאודור נורמן לקבורה בחלקת משפחת הרצל בהר הקרוי על שמו בירושלים.

הכתבה הופיעה לראשונה במגזין האינטרנט האמריקני 'טאבלט'. הפרופסור שלום גולדמן הוא מרצה למדעי הדתות במכללת מידלברי בוורמונט שבארצות הברית.

שלמענו הקדיש הרצל את חייו... לא עלה הדבר בידי ילדיו, יוצאי חלציו, הם נרדפו ביד גורל חסרת רחמים, כמו גיבורים בטרגדיה יוונית." הילדים איבדו את אימם, ג'ולי, ב-1907, שלוש שנים לאחר פטירת אביהם. כל אחד מהם סבל בדרכו מן המוות בטרם עת. בתו הבכורה של הרצל, פאולינה, סבלה בתקופת התבגרותה ואחרי נישואין מוקדמים התגרשה עד מהרה. בראשית שנות העשרים לחייה התמכרה לסמים ובתוך שנים ספורות נפטרה ממנת יתר. אחיה ואחותה היו הלומי יגון ממותה. האח האמצעי, הנס, ייסר את עצמו על כי לא עלה בידו להציל את אחותו מהרס ההתמכרות.

גורלו של הנס היה המוזר מכולם. כשנולד החליטו הוריו שלא למול אותו. אמו התנגדה לברית, אביו לא התעקש. כשהתפשטה הידיעה, היא הכעיסה רבים בחוגים הציוניים. כשהיה הנס בן חמש עשרה, שנתיים לאחר פטירת אביו, שכנעו אותו, נאמניו בתנועה הציונית, לעבור ברית מילה. כאשר המשיך את חינוכו באנגליה נואש מלמצוא סביבה רוחנית במסגרת יהודית, הוא נמשך לכמה מרוחות הנצרות. הנס התנצר והפך להיות בפטיסט. כשהתאכזב הנס מהקהילה הבפטיסטית שאימצה אותה ראשונה לחיקה, הנס פנה לכנסייה הקתולית. עד מהרה נטש את הכנסייה הקתולית והצטרף ליהדות הליברלית האנגלית. ב-1930 התאבד הנס הרצל בבורדו, אחרי הלווייתה של אחותו האהובה. בן ארבעים היה.

טרודה הרצל, בתם הקטנה של תיאודור וג'ולי הרצל סבלה מבריאות נפש לקויה. במהלך נישואים קצרי מועד לתעשיין ריכרד נוימן נולד להם בן, סטיפן תיאודור. הוא התחנך באנגליה שבה היתה מאושפזת אמו בבית חולים לחולי נפש.

בסופו של דבר הוחזרה לאוסטריה משם גם נלקחה למחנה טרזיינשטט ושם מתה. שניים מילדיו של תיאודור הרצל התאבדו והשלישית נפלה קרבן לשנאת היהודים.

בשנת 1949, כשממשלת ישראל החליטה להעביר את עצמותיו של הרצל מווינה לקבורה בירושלים, הועברו עצמותיהם של הוריו מבודפשט לקבורה בהר הנושא את שמו בירושלים. אפרה של אם הילדים, שנשרפה ב-1907 נעלם, ואפרה של